MEMORANDUM

Van: DIE/SA

Datum: 26 april 1971

Aan: DGIS/DGES → S/R/M/T

no.: 177/71

Onderwerp: Consequenties voor ontwikkelingssamenwerking van toetreding van Engeland en andere landen tot de EEG

Het afgelopen halfjaar heeft een aantal gesprekken en memorandum-wisselingen tussen DIE en SA plaats gevonden, waarin getracht is nader de consequenties te analyseren van de vergroting van de EEG voor de ontwikkelingslanden.
In deze gesprekken en in deze memoranda zijn wij tot een aantal inzichten gekomen en tot enkele vraagstellingen welke politieke beantwoording behoeven om tot definitieve Nederlandse beleidsformulering te kunnen komen.
In dit memorandum worden deze conclusies en deze vraagstellingen aan U voorgelegd.

In onze beschouwingen hebben wij de effecten van de EEG-vergroting onderscheiden in lange termijn gevolgen en korte termijn gevolgen. Onder de lange termijn gevolgen worden de consequenties van de Europese integratie in structurele zin begrepen, in het bijzonder de gevolgen van de potentiële autarkie. Onder de korte termijn gevolgen worden de directe veranderingen verstaan welke optreden ten gevolge van de wijziging van het handelsregime.
Op deze beide aspecten wordt onderstaand ingegaan.

In beginsel betekent iedere economische integratie van landen discriminatie jegens andere landen welke niet tot de integratie worden toegelaten. Dit houdt in principe in dat het totstandkomen van de EEG tot nadeel kan zijn van derde landen, ook van ontwikkelingslanden.
In hoeverre die nadelen zich in feite zullen voordoen hangt af van zowel het handelsvergrotende effect door versnelling van de economische groei, als van het op andere terreinen gevoerde beleid. Aan de andere kant mag worden aangenomen dat op langere termijn een structureel nadeel van de tendens tot autarkie, welke de integratie oproept, zal uitgaan. Deze tendens zal niet alleen voortvloeien uit de afbraak van binnentarieven en het vestigen van een collectief buitentarief, maar ook uit het ontstaan van een monetaire unie, gelijkschakeling van belastingsystemen, een gezamenlijk industriebeleid, etc.

De toetreding van Engeland en eventuele andere landen tot de EEG brengt dit lange termijn structurele probleem opnieuw aan de orde. Dit niet alleen omdat door verdergaande Europese integratie de gevolgen in omvang toenemen, maar ook omdat Engeland door zijn band met onderontwikkelde Common-wealth partners een bijzondere plaats in de handel met ontwikkelingslanden inneemt.
Nadelige effecten van een vergroot geïntegreerd Europa door potentiële autarkie kunnen versterkt worden door een Europees landbouwbeleid dat in prijsverhogingen in de landbouwsector van de nieuwe lid-staten zal resulteren, waardoor vergroting van de landbouwproductie zal worden bevorderd en de afzet door derde landen kunnen worden verminderd.

1219 - 8 - '69 - 907405*

© NA, 2.05.313, Buitenlandse Zaken, blok 3, 1965-1974 (Nationaal Archief, Den Haag) inv.nr. 15185
http://resources.huygens.knaw.nl/europeseintegratie/doc/S02138

MEMORANDUM

Van: Datum:

Aan:

Onderwerp:

Op grond van bovenstaande overwegingen zijn wij tot de conclusie gekomen dat op de lange termijn de vergroting van de EEG potentieel aanzienlijke nadelen voor de ontwikkelingslanden kan oproepen, indien op communautair niveau geen passende maatregelen worden genomen. In het bijzonder zal door de verdere Europese integratie het beleid dat op een optimale internationale arbeidsverdeling is gericht kunnen worden bemoeilijkt.

Wat betreft de korte termijn gevolgen, dus de directe veranderingen welke optreden door de wijziging van het handelsregime, kan worden opgemerkt dat door een associatie-aanbod aan de Britse gebieden in Afrika, in de Indische Oceaan en in het Caraïbisch Gebied voor deze landen een redelijke oplossing wordt gevonden. Door het doen van een associatie-aanbod aan de resterende Afrikaanse staten wordt ook voor deze landen een redelijke situatie bereikt en wordt dreigende isolatie voorkomen. Door het overnemen door de EEG van de verplichtingen welke Engeland heeft aangegaan in het kader van de "International Sugar Agreement" wordt veiligstelling van de suikerbelangen van de voormalige Britse overzeese gebieden bereikt.

Door het invoeren van het UNCTAD preferentiesysteem zal, als dit systeem tot goede realisatie komt, voor alle overige ontwikkelingslanden het nadeel van het te ontstane collectieve buitentarief eniger mate worden gecompenseerd, althans voor zover het industriële producten betreft, die momenteel slechts een klein deel van de uitvoer van de ontwikkelingslanden uitmaken.

Onbevredigend is het vooruitzicht voor de Aziatische Commonwealth landen, in het bijzonder India, Pakistan en Ceylon. Van een preferentiële positie op de Britse markt komen zij in een verhoudingsgewijs zeer nadelige positie te verkeren doordat zij geen associatie met de EEG zullen aangaan. De betekenis hiervan is groot: in de Aziatische Commonwealth landen woont ongeveer de helft van alle inwoners van ontwikkelingslanden, in het algemeen verstoken van grondstoffen en op een zeer lage levensstandaard ondanks de beginnende en potentieel belangrijke industrialisatie en daaruit voortvloeiende export. Zoals de onderhandelingen in Brussel thans verlopen ziet het ernaar uit dat de "Comprehensive Trade Agreements" welke met deze landen zullen worden gesloten van weinig of geen betekenis zullen zijn. Het moet worden betwijfeld of het stelsel van algemene tariefpreferenties hiervoor redelijk soelaas zal bieden.

De conclusie van bovengemelde lange en korte termijn gevolgen van de EEG-vergroting is dat deze vergroting belangrijke nadelige effecten voor de ontwikkelingslanden kan oproepen en dat deze alleen voorkomen kunnen worden als door de EEG een systematisch daarop gericht beleid wordt gevoerd.

- Dat beleid -

1219 - 8 - '69 - 907405*

MEMORANDUM

Van: Datum:

Aan:

Onderwerp:

Dat beleid zou onder andere de volgende terreinen kunnen omvatten:

a) tariefpolitiek

- uitbreiding van de algemene tariefpreferenties tot meer verwerkte landbouwproducten, alsmede een grotere preferentiële tariefverlaging voor deze producten; in de industriële sector een verkleining van de lijst van gevoelige producten en vergroting van de tariefcontingenten indien nodig;
- het beeindigen van anti-verwerkingseffecten van het buitentarief voor zover die niet door de algemene tariefpreferenties worden opgelost;
- verlaging van het buitentarief en fiscale lasten op tropische producten.

b) handelspolitiek

- door haar dominerende positie in de wereldhandel ~~kan~~ kunnen door de EEG initiatieven worden opgenomen om tot nieuwe grondstoffenovereenkomsten te komen of tot andere mechanismen ter stabilisatie van de deviezen-opbrengsten;
- opheffing of vermindering non-tarifaire belemmeringen, met name quantitatieve restricties.

c) landbouwpolitiek

- in de landbouwpolitiek zal het belang van ontwikkelingslanden verdisconteerd kunnen worden bij het bepalen van productie-omvang in de sectoren welke voor de ontwikkelingslanden van belang zijn, zoals suiker, rijst, olieën en vetten;
- bijdragen van de Gemeenschap op het gebied van voedselhulp dienen in de de eerste plaats afgestemd te worden op de belangen van ontwikkelingslanden en niet op overwegingen van marktevenwicht binnen de EEG.

d) industriepolitiek en regionale politiek

- dit beleid kan een ontwikkelingscomponent omvatten om aldus bij te dragen tot een betere internationale arbeidsverdeling.

e) financiële hulpverlening

- in overeenstemming met de toegenomen verantwoordelijkheid van de Gemeenschap kan de grens van de financiële hulpverlening ruimer worden getrokken, dat wil zeggen ook niet-geassocieerde landen zouden voor hulp in aanmerking moeten komen. Dit kan bijvoorbeeld inhouden dat boven in de de ontwikkelingsstrategie aangegane verplichtingen door de EEG-landen een extra bijdrage aan financiële hulp wordt gegeven ter compensatie van de nadelen die de vergroting voor de ontwikkelingslanden heeft en voortvloeiend uit de voordelen welke Europa zelf van deze vergroting zal incasseren.

f) ontwikkelingsstrategie

- oprichting van een commissie of werkgroep die zich met de ontwikkelingssamenwerking bezighoudt, in het bijzonder met de uitvoering van de strategie DD2.

- Deze opgesomde punten -

1219 - 8 - '69 - 907405*

MEMORANDUM

Van: Datum:

Aan:

Onderwerp:

Deze opgesomde punten kunnen tezamen een startpunt voor een EEG-ontwikkelingsbeleid vormen. De cruciale vraag is echter wanneer en in welke omvang dit beleid tot stand dient te komen en op welke wijze daartoe het initiatief moet worden genomen.
Dit is een keuze kwestie, waarbij zich de volgende twee mogelijkheden voordoen:

I In de regeringsverklaring van het Kabinet is gesteld dat ontwikkelingssamenwerking als beleidsonderdeel hoge prioriteit heeft. Op grond hiervan en gegeven de barre omstandigheden in vele ontwikkelingslanden welke geen verslechtering toelaten, zou besloten kunnen worden om het doen totstandkomen van een EEG-ontwikkelingsbeleid onmiddellijk punt van onderhandeling te maken en te betrekken in de toetredingsbesprekingen. Op analoge wijze als door Frankrijk het sterling-probleem in de besprekingen is betrokken zou door Nederland het initiatief kunnen worden genomen om het formuleren van een EEG-ontwikkelingsbeleid in het kader van de Engelse onderhandelingen aan de orde te stellen.

II Het streven blijft erop gericht de toetredingsonderhandelingen zo spoedig mogelijk, en wat de hoofdzaken betreft voor de zomervakantie, te voltooien. Dit betekent dat voor een deel van de eerder genoemde korte termijn problemen in de onderhandelingen een oplossing gevonden kan worden en voor een ander deel niet. Het voor dit laatste en voor de lange termijn problemen noodzakelijke nog te formuleren communautaire ontwikkelingsbeleid wordt niet in lopende onderhandelingen ingebracht.

Eventueel zou getracht kunnen worden een gezamenlijke intentieverklaring van de huidige en toekomstige leden te verkrijgen t.a.v. de noodzaak een communautair ontwikkelingsbeleid op te zetten. De uitwerking van zo'n intentieverklaring zou dan samen kunnen vallen met de medio 1973 aanvangende gesprekken over de vernieuwing van de Afrikaanse associatie-accoorden. Voor die tijd zouden door de Europese Commissie reeds de nodige voorbereidingen kunnen worden getroffen. In die periode zou gepoogd moeten worden om bij concrete beleidsvoering beter dan tot nu toe het ontwikkelingsaspect in het EEG-beleid te verdisconteren.

Wij zijn tot de conclusie gekomen dat het hier om een politieke keuze gaat: namelijk de vraag waaraan door de regering de prioriteit wordt gegeven. Een duidelijke standpuntbepaling in deze lijkt gewenst, omdat anders tegenstrijdige beleidsvoering dreigt. Zo zal het geven van prioriteit aan de toetredingsonderhandelingen tot gevolg hebben dat , vóór de afsluiting der onderhandelingen, de formulering van een communautair ontwikkelingsbeleid door Nederland niet gepousseerd wordt, hetgeen consequenties heeft voor het ontwikkelingsbeleid en de presentatie daarvan, met name ten aanzien van het aangekondigde beleid inzake internationale arbeidsverdeling. Het betekent immers dat de realisatie van het uit ontwikkelingsoptiek noodzakelijke EEG-hulpbeleid voor een aantal jaren wordt opgeschort. Anderzijds zal het aanvaarden van de prioriteit van de ontwikkelingssamenwerking betekenen dat wij een nieuwe activiteit van de EEG voorstellen waarmede bij de toetredingsonderhandelingen reeds rekening zal moeten worden gehouden en waaruit mogelijk als consequentie een vertraging van de onderhandelingen kan voortvloeien.

Gaarne Uw beslissing.

1219 - 8 - '69 - 907405*